

**Wolfgang Amadeus Mozart, Κοντσέρτο για πληκτροφόρο σε Φα-μείζονα, KV 459 (1784):
III. Allegro assai, μ. 1-32a**

Τα μ. 1-32a παρουσιάζουν το κύριο θέμα του τελικού μέρους του εν λόγω κοντσέρτου· πρόκειται για ένα θέμα διμερούς δομής στην Φα-μείζονα, του οποίου τόσο το πρώτο όσο και το δεύτερο τμήμα ακούγονται αρχικά μόνον από το σολιστικό όργανο, το πληκτροφόρο, προτού επαναληφθούν από το σώμα των πνευστών (φλάουτο, δύο όμποε, δύο κόρνα και δύο φαγγόττα) που παραπέμπει στην δημοφιλή Harmoniemusik της εποχής.

Το πρώτο τμήμα (μ. 1-8) δεν είναι τίποτε άλλο από μία περίοδος, συμμετρική και μετατροπική. Η πρώτη τετράμετρη φράση της περιόδου παραμένει στην κύρια τονικότητα και ολοκληρώνεται με μία μισή πτώση (μ. 1-4, από άρση: I, vii⁶ – I, vii – I, ii⁶ – vii/V, V στην Φα-μείζονα)· όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, τα δύο πρώτα μέτρα εκφέρουν την βασική ιδέα επεκτείνοντας παράλληλα την τονική, ενώ τα δύο επόμενα αφιερώνονται εξ ολοκλήρου στην πτωτική διαδικασία. Απεναντίας, η δεύτερη φράση ανακαλεί την βασική ιδέα της αρχικής (στα μ. 5-6, από άρση), προκειμένου στα μ. 7-8 να ολοκληρώσει την επέκταση της Φα-μείζονος και να την αξιοποιήσει πλέον ως υποδεσπόζουσα στο περιβάλλον της Ντο-μείζονος, όπου και πραγματοποιείται μία πιο ισχυρή, τέλεια πτώση (μ. 5-8, από άρση: I, vii⁶ – I, vii – V⁶, I στην Φα-μείζονα = IV στην Ντο-μείζονα και εν συνεχεία ii – I₄⁶ – V, I). Ακολουθεί, στα μ. 9-16, η καταγεγραμμένη επανάληψη του πρώτου τμήματος από τα πνευστά χωρίς ουσιαστικές μεταβολές, πέραν του ότι πολλές από τις ήδη υφιστάμενες συγχορδίες εμπλουτίζονται και από τρίφωνες (ως επί το πλείστον δεσπόζουσες μεθ' εβδόμης άνευ θεμελίου) καθίστανται τώρα τετράφωνες και εν γένει πληρέστερες (Φα-μείζονα: I, V₃⁴ – I, V₅⁶ – I, ii⁶ – V₅⁶/V, V · I, V₃⁴ – I, V₅⁶, I [εδώ πλήρης, με την πέμπτη της] = Ντο-μείζονα: IV – ii – I₄⁶ – V⁷, I).

Το δεύτερο τμήμα δεν παρουσιάζει ανάλογη δομική συνοχή, όσο βέβαια κι αν εξακολουθεί να βασίζεται στο ίδιο μοτιβικό υλικό, ενώ αποτελείται και από άλλες δύο τετράμετρες φράσεις που καταλήγουν σε μισή και τέλεια πτώση, αντίστοιχα. Ωστόσο, η πρώτη από αυτές, στα μ. 17-20, προσλαμβάνει σαφή λειτουργία και χαρακτηριστικά συνδετικού περάσματος προκειμένου από την προηγούμενη μετατροπική στροφή προς την τονικότητα της δεσπόζουσας να προλειανθεί το έδαφος για την αποκατάσταση της αρχικής τονικότητας και την πραγματοποίηση μιας πιθανής επαναφοράς· οι αλληπάλληλες ελαττωμένες συγχορδίες στην έναρξή της, εξ άλλου, αντιπροσωπεύουν και συνάμα παραλλάσσουν μία τυπική διαδοχή κατά πέμπτες (V/ii – ii [ή V/V] – V – I [ή V/IV] – IV) που συχνά εκδηλώνεται στο πλαίσιο ενός μεσαίου αντιθετικού τμήματος αποβλέποντας στην τελική άρθρωση μίας μισής πτώσεως στο περιβάλλον της τονικότητας αναφοράς: vii/ii – vii⁶/V, vii – vii⁶/IV, IV⁶ – ii⁶, I₄⁶ – V. Επομένως, από την άρση για το μ. 21 ευλόγως θα ανέμενε κανείς να ακούσει την επαναφορά της επικεφαλής ιδέας στην αρχική τονικότητα. Εντούτοις, η δυνατότητα αυτή παρακάμπτεται και αντί στο σημείο αυτό να ξεκινήσει ένα τρίτο – ήδη επαρκέστατα προετοιμασμένο – δομικό τμήμα, το παρόν (δ δεύτερο) τμήμα συνεχίζει την πορεία του και τελικά αποπερατώνεται με μία δεύτερη και τελευταία τετράμετρη φράση, η οποία εν πρώτοις προεκτείνει στα μ. 21-22 την δεσπόζουσα από το τέλος της προηγούμενης φράσεως και έπειτα φθάνει σε μία τέλεια πτώση στα μ. 23-24 (πάντοτε από άρση: vi, ii⁶ – V⁷, I), με την οποία ολοκληρώνεται και η διμερής δομή του θέματος – ενός θέματος που μέχρι το μ. 20 φαινόταν πως θα διαμορφωνόταν κατά τις προδιαγραφές της τριμερούς δομής, αλλά από εκεί και ύστερα μετατράπηκε αίφνης σε διμερές, αφού ένα δυνάμει μεσαίο αντιθετικό τμήμα δεν οδήγησε στην υποσχόμενη επαναφορά και κατέστη έτσι μονάχα το πρώτο σκέλος ενός δεύτερου και τελευταίου δομικού τμήματος, το οποίο στα μ. 25-32a επαναλαμβάνεται προσέτι ολόκληρο από τα πνευστά, με λίγο πλουσιότερη συγχορδιακή γραφή αλλά και αποφυγή της ενδιάμεσης πτώσεως, δια της οποίας οι δύο φράσεις ενοποιούνται πλέον σε μία: iv₄⁶/ii (στην άρση), V²/ii – V₅⁶/V, V² – V₅⁶/IV, IV – ii, I₄⁶ – V⁷ – I₄⁶, V⁷ – I₄⁶, V⁷ – vi, ii₅⁶ – V⁷ και I.